

**Міністерство освіти і науки України
Донецький національний університет
імені Василя Стуса**

Факультет історії та міжнародних відносин

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ № 9

від 02.04.2025 р.

засідання кафедри історії та археології

Присутні: Темірова Н. Р., д.і.н., професор, в. о. зав. кафедри історії України та археології, Литвиненко Р.О., д.і.н., професор, Мартинчук І. І. к.і.н., доцент, Отземко О. В., к.і.н., доцент, Пятницькова І. В., к.і.н., доцент, Мелекесцев К. І., к.і.н., доцент, Кіпень В.П., к.ф.н., доцент, Зубко О.Є., к.і.н, старший лаборант, Москальчук Н.І., зав. навчальною лабораторією, Івасюк В.В., лаборант.

Запрошені: Лаврут О.О., д.і.н., професор кафедри суспільно-гуманітарної та медійної освіти Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Ковальчук Г.П., в.о. зав. відділу зв'язків з громадськістю Вінницького обласного краєзнавчого музею, студенти 1 курсу ОП «Публічна історія» Буран А., Погонець І.

Головуюча: Темірова Н.Р.

Секретарка: Москальчук Н.І.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

3. Моніторинг освітньо-професійної програми «Публічна історія» за спеціальністю 032 Історія та археологія ОС «Магістр».

3. СЛУХАЛИ: Моніторинг освітньо-професійної програми «Публічна історія» за спеціальністю 032 Історія та археологія ОС «Магістр».

ВИСТУПИЛИ:

Мартинчук І. І. (керівник проєктної групи) охарактеризувала зміни до національного законодавства у сфері ВО та відзначила, що структурні компоненти ОП відповідають Законодавству України щодо організації навчального процесу у ЗВО. Проте у міжмоніторинговий період відбулись певні зміни у законодавстві. Так, 23 квітня 2024 року був прийнятий Закон

України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2024, № 29, ст. 204), в якому конкретизуються положення щодо індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти; уточнюються базові поняття, зокрема у статті 9 надається опис ОПП та методичні рекомендації щодо реалізації узгоджених спільних освітніх програм. 30 серпня 2024 року Кабінет міністрів України прийняв Постанову «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей», за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти», якою передбачені зміни до переліку галузей знань і спеціальностей для підготовки здобувачів вищої освіти.

Моніторинг освітньої програми регулюється внутрішньоуніверситетськими положеннями, серед яких: «Положення про освітню програму»; «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ДонНУ імені Василя Стуса».

Мартинчук І. І. (керівник проєктної групи) здійснила огляд подібних ОПП в університетах закордоння та України, зокрема відзначивши, що Публічна історія (Public History) – порівняно нова галузь знань, у межах якої дослідники вивчають функціонування історичного знання поза академічними інституціями. Основна увага зосереджується на його репрезентації в громадському просторі, масовій культурі та медіа, а також в образотворчому мистецтві, кінематографії, літературі, музеях, урбаністиці, освітній сфері тощо.

Публічну історію як професійний навчальний напрям було запроваджено 1976 року в США, Канаді й Австралії, а з початку XXI ст. – у континентальній Європі, як відповідь на зростаючий інтерес до історичних сюжетів з боку широкої публіки.

Наразі в Україні наявний досвід впровадження освітньої програми «Публічна Історія / Public History». В Українському Католицькому університеті з 2017 року на Гуманітарному факультеті була відкрита спеціалізація магістерського рівня «Публічна історія» як складова магістерської програми з історії. 2019 року в Київському національному університеті імені Т.Г.Шевченка започаткована перша в Україні бакалаврська освітня програма «Практична (публічна) історія».

У 2019 році в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса була відкрита перша в Україні освітньо-професійна програма «Публічна історія» другого (магістерського) рівня. У 2024 році аналогічні магістерські програми було започатковано одразу у трьох університетах: у Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького запроваджена ОПП «Історія, історична спадщина в публічному просторі», у Волинському

національному університеті імені Лесі Українки та Маріупольському державному університеті – ОП «Публічна історія».

У ДонНУ імені Василя Стуса на факультеті історії та міжнародних відносин з 2019-2020 н. р. функціонує ОПП «Публічна історія». Програма залишається унікальною для регіону та новаторською для України, спрямована на підготовку висококваліфікованих фахівців, які інтегрують у собі якості історика, глибоко обізнаного у сучасних досягненнях історичної науки, та навички трансляції академічного знання про минуле у публічній сфері.

Особливості програми полягають у тому, що відбувається підготовка професійних істориків, здатних працювати з різними аудиторіями в контексті популяризації багатовимірного знання про минуле та здійснення його експертизи. У програмі поєднані теоретичне навчання, яке спирається на студіювання історичних джерел, історії історичної думки, та практична підготовка, що сприяє опануванню особливостей історичної інформації у публічній сфері, засад організаційно-управлінської діяльності в галузі історії, історичної дидактики. Задля врахування індивідуальних інтересів студентам пропонуються як дисципліни професійної та практичної підготовки, так і за вибором здобувача вищої освіти, спрямовані на формування спеціальних компетентностей майбутнього фахівця публічної історії.

Широкими є можливості працевлаштування здобувачів ОПП: аналітично-інформаційні інституції; сфера медіа; соціальні та культурні заклади; галузь туризму; наукова; освітня – викладацька та організаційно-управлінська у ЗЗСО та ЗВО; органи державної влади та місцевого самоврядування; громадські організації, політичні партії тощо.

До складу проєктної групи ОПП входять: канд. іст. наук, доцент Мартинчук І. І. (гарант); доктор іст. наук, професор Литвиненко Р. О., доктор іст. наук, професор Темірова Н. Р. – члени проєктної групи.

Отже, пропонуємо зосередитися на обговоренні чинної ОПП «Публічна історія», висновках шановних стейкхолдерів, а також на пропозиціях, зауваженнях і можливих змінах.

Щодо відповідності чинному стандарту спеціальності для освітнього рівня «магістр» прошу до слова доктора іст. наук, професора Литвиненка Романа Олександровича.

Литвиненко Р. О. (член проєктної групи) проаналізував відповідність ОПП чинному стандарту спеціальності та зауважив, що ДонНУ імені Василя Стуса взяв на себе роль новатора у розвитку програми «Публічна історія». Важливим завданням стало забезпечення відповідності цієї програми чинному стандарту вищої освіти за спеціальністю 032 «Історія та археологія» для

другого (магістерського) рівня. Стандарт був затверджений наказом Міністерства освіти і науки України № 603 ще у 2021 році.

Програма «Публічна історія» функціонує вже кілька років і регулярно переглядається та оновлюється відповідно до нових вимог. Вона відповідає усім ключовим параметрам: обсяг навчального навантаження, структура, кількість кредитів, обсяг практичної підготовки, співвідношення складових – усе це узгоджено з чинним стандартом. Також програма враховує весь перелік загальних і спеціальних компетентностей, передбачених стандартом. Всі дисципліни, що викладаються в межах програми, орієнтовані на досягнення відповідних результатів навчання. Підсумкова атестація відбувається у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи, що є важливою складовою освітнього процесу.

Таким чином, можна впевнено стверджувати, що магістерська програма «Публічна історія» за всіма кількісними, якісними та змістовими параметрами повністю відповідає вимогам чинного стандарту вищої освіти.

Темірова Н. Р. (член проєктної групи) проаналізувала результати опитування здобувачів і стейкхолдерів напередодні моніторингу щодо реакції ОП «Публічна історія» (магістр).

В опитуванні взяли участь 50 % здобувачів ОП «Публічна історія». Набір освітніх компонентів максимально задовольняє 50% опитаних, на «добре» – 50 %. Усі опитані задоволені рівнем забезпеченості дисциплін навчально-методичною літературою та форматом надання інформації про цілі, зміст, критерії оцінювання результатів навчання з дисциплін. Рівень викладання ДВВС повністю задовольняють 75 % студентів, в основному задовольняють – 25 %. Усі опитані відзначили достатність часу для підготовки до семінарів, МКР, презентацій та інших видів діяльності. Так само всі здобувачі відзначили як позитивний момент залучення до освітнього процесу роботодавців. На питання про найефективніший вид виробничої практики у третьому семестрі 75% анкетованих підтримали публічно-історичну практичну підготовку.

Опитування стейкхолдерів показало 100% відповідність програми сучасним запитам, формування загальнокультурних і громадянських компетентностей, оптимальний характер форми атестації у вигляді захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи. Обсяг практичної підготовки 50% вважають достатнім, інші 50% – в основному достатнім. Ключовим фактором професійної підготовки майбутніх магістрів з публічної історії 63% респондентів вважають уміння вчитися протягом життя, 25% – здатність застосовувати знання на практиці, 12% – вміння вирішувати проблеми

Отже, учасники опитування в цілому дали позитивну оцінку ОП, виявили найвищий рівень дієвості активних форм освітньої діяльності. Цінним є визначення виду практичної підготовки самими здобувачами, що варто врахувати.

Лаврут О. О. (стейкхолдер): Підготовка висококваліфікованих фахівців, які інтегрують у собі якості історика, глибоко обізнаного у сучасних досягненнях історичної науки, та навички трансляції академічного знання про минуле у публічній сфері, інтелектуально розвинених, інформованих, інтегрованих у суспільство, здатних до навчання протягом життя, які здатні розв'язувати складні проблеми публічної історії, що передбачає проведення досліджень і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Розробники представили характеристику програми, її основні компоненти: працевлаштування та продовження освіти, стиль та методика навчання, перелік компетентностей випускника, програмні результати навчання тощо. Серед методів оцінювання зазначені: семінарське/практичне заняття, презентаційна доповідь, захист проєкту, написання есе / аналітичної записки, наукова робота здобувача, колоквиум, модульна контрольна робота.

Позитивними характеристиками програми є те, що до викладання професійних дисциплін залучаються професіонали-практики, зокрема співробітники музейних, архівних, науково-дослідних установ, медійної сфери. Академічна мобільність може проходити як фахові стажування та тренінги в Центральному міжрегіональному відділі УІНП, бібліотеках.

Каталог дисциплін освітньої програми та їх логіко-структура схема є доцільною. У переліку дисциплін, що пропонуються здобувачам освіти зазначена Історична соціологія та міський публічний простір. Розуміємо, що у місті чи не найяскравіше виявляється соціальна мобільність населення, можливо варто звернути увагу і на інші простори.

Доречним було би розширити інформаційно-комунікативну компетентність майбутнього фахівця, адже у сучасному суспільстві поряд із «жорсткими навичками» все більше постають «м'які навички». Це набір здібностей, які необхідні студентам для успіху в умовах сучасного глобалізованого інформаційного світу. творчість та інноваційність; критичне мислення і вміння вирішувати проблеми; комунікативні навички та навички співробітництва. Вони покликані рухати особистість, спираючись на соціальні виклики та актуальні проблеми. Є доцільним і запровадження атестаційного екзамену (випускного). Наразі маємо лише захист магістерської (як за стандартом).

Загалом програма є завершеною і самодостатньою для студентів другого рівня магістерського рівня, змістовною та практико орієнтованою.

Ковальчук Г. П. (стейкхолдер): Освітня програма справила позитивне враження. Кожна дисципліна програми доповнює одна одну. Позитивом є присутність археологічного вектору. Погоджуюсь із пропозицією посилення практикоорієнтованості підготовки в рамках ОП. Магістратура – це період, коли важливо зосередитися на вузькій темі, і саме тому профільні дисципліни є надзвичайно корисними: вони конкретні, не розпорошують увагу і спрямовані на глибоке вивчення спеціальності, що особливо цінно для тих, хто працює за фахом.

Буран А. (здобувачка): Програма повністю виправдала очікування. Подобаються практичні заняття: групові та індивідуальні, імponує можливість вивчення дисциплін, які ми обираємо самостійно. Програма – практикоорієнтована, тому бажано більше навчального часу приділяти завданням, спрямованим на формування професійних навичок. Захист магістерської роботи є достатнім випробуванням для студента, адже це об’ємна і складна праця, що потребує глибокого аналізу, володіння методологією та значних зусиль. Додатковий іспит у цей період лише посилює стрес і може негативно вплинути на результат, навіть якщо студент мав високі оцінки протягом навчання.

Погонець І. (здобувач): Програма новаторська, формує сучасного фахівця на межі історії та публічності. Серед позитивних моментів хочу виділити такі сторони: наявність електронної бібліотеки; можливість вести дискусії серед студентів. Задля вдосконалення ОП потрібно звернути увагу на наступні аспекти: запровадити вивчення іноземної мови задля здатності працювати у міжнародному контексті; подбати про матеріальне забезпечення, зокрема створення стаціонарної бібліотеки; бажано збільшити кількість годин для вивчення археології; доцільно було б запровадити командні проекти, адже вони допомогли б краще освоювати матеріал, розвивати навички роботи в колективі, а додавання екскурсій по місту, як частини навчального процесу, сприяло б кращому практичному розумінню історичних об’єктів і процесів у публічному просторі.

Мартинчук І. І. (керівник проєктної групи): Проєктна група та група забезпечення мають кількарічний досвід опрацювання ОПП «Публічна історія». У минулому навчальному році за результатами моніторингу та громадського обговорення були внесені значні зміни у змістовну частину Програми. Цьогорічне обговорення, заслуховування колег, стейкхолдерів, здобувачів показує, що програма не потребує значних змін. Дякую за пропозиції, за плідну та чесну розмову.

УХВАЛИЛИ:

1. За результатами проведеного моніторингу вважати ОПП «Публічна історія» такою, що відповідає стандарту, локальним нормативним актам, запитам ринку праці.

2. Внести до ОПП технічні зміни:

1) змінити шифр і назву галузі знань і спеціальності: Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки», спеціальність: В9 «Історія та археологія» (Постанова Кабінету Міністрів від 30 серпня 2024 р. № 1021 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти»);

2) уточнити матрицю відповідності компетентностей компонентам освітньої програми та матрицю відповідності програмних результатів навчання компонентам освітньої програми.

3. Подати ОПП «Публічна історія» другого (магістерського) рівня ВО спеціальності 032 Історія та археологія 2024 року для затвердження в редакції 2025 року.

ГОЛОСУВАЛИ: одностайно.

Головуюча

Надія ТЕМІРОВА

Секретарка

Наталія МОСКАЛЬЧУК